

ELINTARVIKEKETJUN KAUPPATAPALAUTAKUNTA

1 (5)

LAUSUNTO 15.6.2022

Asia: Lausunto elintarvikemarkkinavaltuutetulle

Elintarvikemarkkinavaltuutettu on 6.6.2022 lähetetyllä sähköpostiviestillä pyytänyt elintarvikeketjun kauppapatapalautakunnalta lausuntoa suositusluonnoksesta, joka on nimetty ”Suosituksia elintarvikeketjun sopimuskäytäntöjen tarkentamiseksi”. Lautakunta kiittää valtuutettua lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

Elintarvikeketjun kauppapatapalautakunnan tehtävä

Elintarvikeketjun kauppapatapalautakunta on elintarvikealan järjestöjen perustama ja rahoittama itsesääntelytoimielin, joka toimii Keskuskauppakamarin yhteydessä. Lautakunnan tehtävänä on antaa lausuntoja siitä, onko tiettyä elintarvikealan toimijan menettelyä pidettävä hyvän kauppataivan vastaisena. Lautakunta voi myös antaa ennakkolausuntoja suunnitellusta menettelystä.

Lisäksi lautakunta voi antaa yleisiä hyvää kauppatapaa koskevia suosituksia, kehittää alan eettisiä periaatteita, osallistua hyvää kauppatapaa edistäviin keskustelu- ja koulutustilaisuuksiin sekä edistää muutoinkin hyvää kauppatapaa elintarvikealalla. Lautakunta ei anna lausuntoja siitä, onko menettely lainvastaista. Lautakunnan lausunnot ja ennakkolausunnot ovat suositusluonteisia. Toiminnallisesti lautakunta on itsenäinen ja riippumaton.

Lisäksi elintarvikemarkkinalain (1121/2018) 5.2 §:ssä säädetään seuraavaa: ”Elintarvikemarkkinavaltuutettu antaa elintarvikeketjun toimintaan liittyviä suosituksia, lausuntoja ja ehdotuksia sekä tiedottaa ja neuvoo elintarvikeketjun toimijoita hyvistä liiketavoista. Valtuutetun on ennen suosituksen antamista pyydettävä lausuntoa elintarvikeketjun itsesääntelyelimeltä.”. Mainitulla itsesääntelyelimellä tarkoitetaan elintarvikeketjun kauppapatapalautakuntaa.

Lautakunnan lakiin perustuva tehtävä lausunnon antajana

Elintarvikemarkkinavaltuutetun lausuntopyyntö 6.6.2022 perustuu siihen, että elintarvikemarkkinalain (1121/2018) 5.2 §:ssä edellytetään, että elintarvikemarkkinavaltuutetun on ennen suosituksen antamista pyydettävä lausuntoa elintarvikeketjun kauppapatapalautakunnalta.

ELINTARVIKEKETJUN KAUPPATAPALAUTAKUNTA

2 (5)

Hallituksen esityksessä HE 121/2018 vp sivulla 55 todetaan lautakunnan lausunnon osalta seuraavaa:

”--Koska myös elintarvikemarkkinavaltuutettu voisi antaa suosituksia, tulisi valtuutetun päällekkäisen ja mahdollisesti ristiriitaisen toiminnan välttämiseksi pyytää ennen suosituksen antamista lausunto elintarvikeketjun kauppatapalautakunnalta--”

Ottaen huomioon hallituksen esityksessä mainitut seikat lautakunta tulkitsee, että lautakunnalle annetun lausumismahdollisuuden tehtävänä on turvata, ettei elintarvikemarkkinavaltuutetun tuleva suositus ole ristiriidassa

- 1) lautakunnan aikaisempien kannanottojen (suositusten, lausuntojen ja ennakkolausuntojen) kanssa;
- 2) lautakunnassa vireillä olevien tapausten ja niistä annettavien kannanottojen kanssa; ja
- 3) lautakunnan muutoin tiedossa olevien seikkojen kanssa.

Lautakunnan lausunnot ja ennakkolausunnot ovat luottamuksellisia. Suositukset puolestaan ovat julkisia ja ne on julkaistu lautakunnan verkkosivustolla <https://kauppakamari.fi/palvelut/elintarvikeketjun-kauppatapalautakunta/>.

Jos lautakunta havaitsee ristiriitaa elintarvikemarkkinavaltuutetun suositusluonnoksen ja lautakunnan kannanottojen tai muiden lautakunnan tiedossa olevien seikkojen välillä, lautakunta kiinnittää elintarvikemarkkinavaltuutetun huomiota havaitsemaansa ristiriitaan.

Edellä todetun perusteella lautakunnan lausumismahdollisuuden tarkoitus ei ole, että lautakunta lausunnossaan ryhtyisi ottamaan yleisesti tai yksityiskohtaisesti kantaa siihen, millainen elintarvikemarkkinavaltuutetun suositus tulisi sisällöltään olla.

Lautakunnan suositukset

Elintarvikeketjun kauppatapalautakunta on antanut seuraavat suositukset:

- Säilyvyysaikaa koskeva sopimusehto päivittäistavarakaupan sopimuksissa (10.11.2017)
- Kirjalliset sopimukset ja sopimusten yksipuolinen muuttaminen (23.1.2018)

ELINTARVIKEKETJUN KAUPPATAPALAUTAKUNTA

3 (5)

- Kannanotto valikoimajaksoista (7.5.2018)
- Elintarvikkeen raaka-aineen alkuperän merkitseminen (27.6.2019)
- Heikomman sopijaosapuolen suoja (13.12.2019)
- Suullisen sopimuksen muuttaminen (20.11.2020) ja
- Hinnantarkistusehdon käyttäminen (15.12.2021).

Ristiriita

Elintarvikeketjun kauppapalautakunta toteaa, että elintarvikemarkkinavaltuutetun suositusluonnoksen sivuilla 4–5 elintarvikemarkkinavaltuutettu suosittaa, että elintarvikeketjun sopimuksissa voidaan soveltuvin osin hyödyntää muilla aloilla käytössä olevia hinnantarkistusehtoihin liittyviä käytäntöjä. Tämän jälkeen elintarvikemarkkinavaltuutettu esittelee Kiinteistöpalvelualan yleisten sopimusehtojen (KP YSE 2007) sopimusehto, joka koskee huoltopalvelun hintojen tarkistamista. Elintarvikemarkkinavaltuutetun siteeraama sopimusehto on seuraava:

”-- Sopimushintaa on mahdollista tarkistaa myös sopimuskauden aikana, jos muuta ei ole sovittu. Hinnan tarkistusehdotus on annettava taloyhtiölle riittävän ajoissa. Kirjallisessa ehdotuksessa on kerrottava, mihin ehdotus perustuu.

Ellei taloyhtiö hyväksy hinnan tarkistusta, sen tulee ilmoittaa siitä huoltoyhtiölle kirjallisesti kuukauden kuluessa tarkistusilmoituksesta. Tämän jälkeen osapuolten aloittavat neuvottelut. Jos hinnan tarkistuksesta ei päästä sopimukseen, taloyhtiöllä on oikeus irtisanoa huoltosopimus irtisanomisajalla.”

Elintarvikeketjun kauppapalautakunta toteaa, että kiteyttäen ehto on seuraavan sisältöinen:

- 1) Hintaa voidaan tarkistaa, jos sopijaosapuolet sopivat muutoksesta yhdessä ja kumpikin sopimusosapuoli suostuu ehdotettuun hinnanmuutokseen; ja
- 2) Jos hinnan tarkistamisesta ei neuvottelujen jälkeen päästä yksimielisyyteen, toisella sopijaosapuolella on oikeus irtisanoa sopimus.

ELINTARVIKEKETJUN KAUPPATAPALAUTAKUNTA

4 (5)

Elintarvikeketjun kauppapatapalautakunta katsoo, ettei elintarvikemarkkinavaltuutetun suosituksessa hinnantarkistusehdon mallina siteerattu Kiinteistöpalvelualan sopimusehto ole onnistunut, jos se on suositusluonnoksessa tarkoitettu malliesimerkiksi elintarvikeketjun sopimusten hinnantarkistuslausekkeeksi.

Hinnantarkistusehdon käyttämistä koskevassa suosituksessaan, joka koski kaupan ja alkutuottajan välistä sopimusta, elintarvikeketjun kauppapatapalautakunta suositti, että kiinteähintaisessa, hintajaksoltaan pitkäkestoisessa sopimuksessa, on oltava aito hinnantarkistusehto erityisesti siltä varalta, jos sopimushinnan perusteena olevat olosuhteet muuttuvat olennaisesti. Lautakunta on oman suosituksensa sivulla 4 todennut, että ”hinnantarkistusehdon, joka vain avaa mahdollisuuden hintaneuvotteluille, voidaan katsoa olevan yksinomaan muodollinen”. Tällöin sopimussuhteen vahvemmallalla sopimusosapuolella on mahdollisuus päättää tuotteen hinnasta riippumatta ennalta arvaamattomalla tavalla muuttuneista olosuhteista. Elintarvikemarkkinavaltuutetun suositus on siltä osin, kun se koskee lautakunnan suosituksessa tarkoitettuja sopimuksia, ristiriidassa lautakunnan hinnantarkistusehdon käyttämistä koskevan suosituksen kanssa, joka on annettu 15.12.2021.

Elintarvikeketjun kauppapatapalautakunta korostaa, että sopimusoikeudellisia kysymyksiä arvioitaessa on otettava huomioon toisaalta vallitseva markkinatilanne ja toisaalta sopimussuhteen sopijaosapuolten asema, kuten heikomman sopijaosapuolen suoja. Myös sopimuskokonaisuuden tasapuolisuus on olennainen kysymys. Markkinatilanteesta voidaan esimerkkinä mainita päivittäistavara-kaupan keskittyneisyys ja se, mitä siitä käytännössä seuraa muille elintarvikeketjun toimijoille.

Edellä mainittuja asioita on käsitelty monissa lautakunnan suosituksissa, kuten suositukset 13.12.2019 ja 15.12.2021.

Lisäksi elintarvikeketjun kauppapatapalautakunta kiinnittää huomiota siihen, että elintarvikemarkkinavaltuutettu suositusluonnoksensa sivulla 4 suosittaa, että ”Kaikissa ketjun sopimuksissa on syytä olla joustava hinnantarkistusehto, jonka perusteella on mahdollista tarkistaa hintoja nykyistä nopeammin.”

Elintarvikeketjun kauppapatapalautakunta toteaa, että elintarvikemarkkinavaltuutetun suosituksesta ei ilmene, minkä tyyppiisiin ”kaikkiin” sopimuksiin elintarvikemarkkinavaltuutettu suosittaa hinnantarkistusehtoa. Elintarvikeketjun kauppapatapalautakunnan suosituksessa 15.12.2021 ei suositella hinnantarkistusehtoa kaikkiin mahdollisiin elintarvikeketjun sopimuksiin. Jos elintarvikemarkkinavaltuutettu suosittelee hinnantarkistusehtoa aivan kaikkiin elintarvikeketjun

ELINTARVIKEKETJUN KAUPPATAPALAUTAKUNTA

5 (5)

sopimukseen, sen voidaan tietyin edellytyksin tulkita olevan ristiriidassa lautakunnan suosituksen kanssa.

Elintarvikeketjun kauppatapalautakunta toteaa lisäksi, että elintarvikemarkkinavaltuutetulla on mahdollisuus vahvistaa elintarvikeketjun kauppatapalautakunnan suositus omaksi tulkintalinjakseen.

Lautakunnassa vireillä olevat asiat

Lautakunta toteaa, että se valmistelee parhaillaan suositusta sähköisistä kilpailutuksista. Siinä esille tulleet seikat eivät anna aiheutta lausua nyt kysymyksessä olevan asian osalta.

Asian käsittelyyn ovat osallistuneet elintarvikeketjun kauppatapalautakunnan puheenjohtaja professori Veikko Vahtera ja jäsenet varatuomari Risto Airikkala, professori Kirsi-Maria Halonen, insinööri Ilkka Mäkelä, toimitusjohtaja Hannu Pellinen ja oikeustieteen tohtori Kari-Pekka Syrjä.

Veikko Vahtera
puheenjohtaja

Paula Paloranta
sihteeri